

ФІЗИЧНА ОСВІТА І СПОРТ

УДК 796.07

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16456672>

Адаптивні управлінські підходи до відновлення та розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах воєнного часу

Гринченко Ігор Борисович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,

м. Харків, Україна, 61000,

<https://orcid.org/0000-0001-7469-5819>

Свертнев Олександр Анатолійович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,

м. Полтава, Україна, 36003,

<https://orcid.org/0000-0002-9175-091X>

Собко Ірина Миколаївна

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри олімпійського і професійного спорту, спортивних ігор та туризму Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,

м. Харків, Україна, 61000,

<https://orcid.org/0000-0002-4920-9775>

Козак Євген Павлович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спорту і спортивних ігор

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільськ, Україна, 32300,

<https://orcid.org/0000-0002-7525-3147>

Прийнято: 16.07.2025 | Опубліковано: 26.07.2025

***Анотація.** Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України зумовила кардинальні трансформації у функціонуванні сфери фізичної культури й спорту. Актуальність дослідження зумовлена об'єктивною потребою у формуванні ефективних механізмів відновлення та розвитку галузі в умовах воєнного часу та повоєнного відродження.*

Метою роботи є виявлення та аналіз головних проблем, що постають перед зазначеною сферою, а також розробка адаптивних управлінських підходів та практичних рекомендацій.

Для досягнення мети застосовано системний аналіз, аналіз та синтез, порівняльний аналіз, узагальнення, аналіз прикладів, індукцію та дедукцію.

Виявлено низку визначальних проблем, зокрема масштабні руйнування інфраструктури, системне недофінансування, вимушене переміщення фахівців та спортсменів, а також психологічні та логістичні бар'єри.

Обґрунтовано, що адаптивні управлінські підходи, такі як децентралізація управління, цифрова трансформація та міжнародна підтримка, відіграють ключову роль для збереження та розвитку потенціалу галузі.

Доведено ефективність децентралізованих механізмів у мобілізації локальних ресурсів та ініціатив, а також потенціал онлайн-платформ для забезпечення безперервного доступу до занять фізичною культурою й спортом.

Підкреслено значущість адаптивного спорту для психофізичної реабілітації ветеранів війни та осіб з інвалідністю, а також його роль у соціальній згуртованості та інтеграції населення.

Результати дослідження підтверджують необхідність тісної координації зусиль державних органів, місцевих громад та міжнародних партнерів для ефективного відновлення та сталого розвитку сфери фізичної культури й спорту в Україні.

***Ключові слова:** фізична культура, спорт, управління, адаптивні підходи, воєнний час, відновлення, децентралізація, цифровізація, реабілітація, соціальна інтеграція, Україна.*

Adaptive management approaches to restoring and developing physical culture and sports in Ukraine during wartime

Hrynchenko Ihor

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Olympic and Professional Sports, Sports Games and Tourism, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine, 61000,

<https://orcid.org/0000-0001-7469-5819>

Sviertniev Oleksandr

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education, Adaptive and Mass Physical Culture Poltava National V.G. Korolenko Pedagogical University, Poltava, Ukraine, 36003,

<https://orcid.org/0000-0002-9175-091X>

Sobko Iryna

PhD in Physical Education and Sports, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Olympic and Professional Sports, Sports Games and Tourism, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine, 61000,
<https://orcid.org/0000-0002-4920-9775>

Kozak Yevhen

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of sports and sports games, Kamenetz-Podolsk National University nomine Ivan Ogienko, Kamianets-Podilskyi, Ukraine, 32300,
<https://orcid.org/0000-0002-7525-3147>

***Abstract.** The Russian Federation's large-scale military aggression against Ukraine has led to radical changes in how the physical culture and sports sector operates. This study is relevant because there is an objective need to develop effective mechanisms for restoring and developing the sector during wartime and post-war reconstruction.*

This study aims to identify and analyse the main issues in this area, and to develop adaptive management approaches and practical recommendations.

To this end, the following methods were employed: systematic analysis, analysis and synthesis, comparative analysis, generalisation, analysis of examples, induction and deduction.

Several key issues were identified, including the large-scale destruction of infrastructure, systemic underfunding, the forced displacement of specialists and athletes, and psychological and logistical barriers.

It has been proven that approaches such as decentralised management, digital transformation and international support play a key role in preserving and developing the industry's potential.

The effectiveness of decentralised mechanisms in mobilising local resources and initiatives has been proven, as has the potential of online platforms to ensure continuous access to physical education and sports activities.

The importance of adaptive sports for the psychophysical rehabilitation of war veterans and people with disabilities has been emphasised, as has its role in social cohesion and the integration of the population.

The study's results confirm the need for close coordination between state bodies, local communities, and international partners to effectively recover and sustainably develop physical culture and sports in Ukraine.

Keywords: *physical culture, sport, management, adaptive approaches, wartime, recovery, decentralisation, digitalisation, rehabilitation, social integration, Ukraine.*

Постановка проблеми. Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України, розпочата у 2022 році, зумовила кардинальні зміни в усіх сферах суспільного життя, зокрема у функціонуванні та розвитку фізичної культури й спорту. Руйнівні наслідки цієї агресії виявилися у значних пошкодженнях та знищенні спортивної інфраструктури, істотному скороченні фінансування галузі, вимушеному переміщенні кваліфікованих фахівців та спортсменів, а також у посиленні психологічного тиску на населення. Ці обставини суттєво ускладнили повноцінну діяльність спортивної галузі на всіх рівнях.

Актуальність дослідження визначається об'єктивною потребою у формуванні ефективних механізмів відновлення та розвитку сфери фізичної культури й спорту в умовах тривалої агресії та подальшого повоєнного відродження України. Попри гостру фазу конфлікту та значні ускладнення, фізична культура й спорт мають надзвичайне значення як чинник національної єдності та стійкості, соціальної інтеграції, психологічної реабілітації населення та виховання свідомих патріотів. Відсутність адаптованих до сучасних реалій

науково обґрунтованих підходів до управління галуззю може призвести до її занепаду, що матиме довгострокові негативні наслідки для суспільства. Отже, розробка невідкладних управлінських рішень, спрямованих на збереження та розвиток спортивного потенціалу країни, набуває першочергового наукового та практичного значення.

Водночас в умовах воєнного часу, фізична культура й спорт набувають виняткового значення, залишаючись провідними інструментами підтримки фізичного та психічного здоров'я нації, формування соціальної згуртованості та зміцнення національної єдності. Забезпечення доступу до занять фізичною культурою й спортом та підтримка здоров'я населення є особливо важливими для збереження людського капіталу та сприяння адаптації суспільства до сучасних реалій України.

Системний аналіз актуальних проблем управління цією сферою свідчить про нагальну потребу у розробці та впровадженні адаптивних та гнучких управлінських підходів. Ці підходи мають бути інтегрованими та багатовекторними, передбачаючи впровадження принципів децентралізації, активне використання цифрових технологій із залученням широкого спектра громадських інституцій та ініціатив на регіональному та місцевому рівнях. Зазначена координація зусиль є неодмінною умовою для ефективного відновлення та сталого розвитку галузі як в умовах поточної широкомасштабної агресії, так і під час подальшого повоєнного відродження України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури й спорту в умовах глобальних викликів, зокрема військових конфліктів, є предметом численних наукових досліджень. Аналіз сучасних наукових публікацій та нормативно-правових актів дозволяє ідентифікувати ключові напрями, що вивчаються, та окреслити недостатньо висвітлені аспекти.

Значна увага приділяється впливу війни на спортивну інфраструктуру та її фінансування. Так, Мічуда, Харчук та Ратніков [3] у своєму дослідженні детально розглядають нормативно-правове забезпечення фінансування розвитку фізичної культури й спорту в Україні, акцентуючи на скороченні бюджетних асигнувань та необхідності залучення міжнародних грантів. Водночас їхня робота переважно зосереджена на фінансових аспектах і менше торкається комплексних управлінських рішень для адаптації до умов воєнного часу.

Питаннями організаційно-методичних засад функціонування галузі в умовах воєнного стану та постконфліктного відновлення займалися Дутчак, Путятіна та Маслов [4]. Вони висвітлюють проблеми міграції кадрів та унеможливлення повноцінного тренувального процесу, проте не пропонують деталізованих адаптивних механізмів управління на всіх рівнях функціонування системи.

Ефективність децентралізованих підходів в управлінні сферою фізичної культури й спорту розглядається у дослідженні Цьося [1]. Автор наголошує на значущості передачі повноважень місцевим громадам для мобілізації локальних ресурсів та ініціатив. Однак, його робота фокусується переважно на сільських територіальних громадах, залишаючи поза увагою комплексний вплив децентралізації у ширшому контексті національної системи та інтеграції з іншими управлінськими підходами.

Роль цифровізації у забезпеченні безперервності спортивної діяльності в умовах обмежень досліджували Щокін та Беленюк [2]. Вони підкреслюють потенціал онлайн-платформ для організації тренувань та моніторингу, демонструючи важливість цифрової трансформації. Проте, їхня праця не охоплює взаємодію цифровізації з іншими адаптивними підходами та її роль у ширшому контексті системного управління.

Окрему увагу слід приділити адаптивному спорту як інструменту психофізичної реабілітації. Приходько та співавтори [13] досліджували

покращення стану фізичної культури й спорту в громадах під час війни, включаючи роботу з ветеранами та ВПО. Хоча їхня робота підкреслює значення адаптивного спорту, вона більше орієнтована на ініціативи на місцевому рівні, а не на формування національної, інтегрованої системи адаптивного управління галуззю. Міжнародний досвід використання спорту в постконфліктному відновленні та для соціальної інтеграції, зокрема план Європейської комісії "Sport and Physical Activity in Post-Conflict Recovery" [3] та дослідження Cianfrone [7] щодо соціальних медіа, демонструють загальні принципи, але вимагають адаптації до специфічних українських реалій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий доробок у вивченні окремих аспектів функціонування сфери фізичної культури й спорту в умовах воєнного часу та кризи, комплексне дослідження інтегрованих адаптивних управлінських підходів, які б гармонійно поєднували децентралізовані механізми, цифрові технології, адаптивні програми, а також враховували міжнародну підтримку та співпрацю у контексті повномасштабної війни в Україні та подальшого повоєнного відновлення, залишається недостатньо висвітленим.

Більшість наявних робіт зосереджуються на конкретних проблемах (фінансування, інфраструктура, міграція) або окремих інструментах (децентралізація, цифровізація, адаптивний спорт), не пропонуючи цілісного, системного погляду на формування ефективної архітектури управління галуззю, здатної функціонувати та розвиватися в екстремальних умовах. Відсутність такого інтегрованого підходу може призвести до розрізненості зусиль та зниження загальної ефективності відновлювальних та розвиткових програм.

Саме тому, **наукова новизна та практична значущість** цього дослідження полягають у розробці та обґрунтуванні комплексних адаптивних управлінських підходів, які враховують синергію зазначених механізмів і спрямовані на забезпечення функціональної спроможності та збереження

життєво важливих соціальних функцій сфери фізичної культури й спорту в Україні в умовах поточної війни та повоєнної відбудови.

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі головних проблем, що постають перед сферою фізичної культури й спорту в Україні в умовах воєнного часу, а також у розробці адаптивних управлінських підходів та практичних рекомендацій для її ефективного відновлення і сталого розвитку.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи дослідження:

Системний аналіз – для ідентифікації та структурування визначальних проблем функціонування галузі фізичної культури і спорту в умовах війни.

Аналіз та синтез – для опрацювання наукової літератури, нормативно-правових актів України та аналітичних звітів профільних державних органів.

Порівняльний аналіз – для зіставлення довоєнних та адаптивних управлінських підходів до розвитку галузі.

Узагальнення та аналіз прикладів – для систематизації емпіричних даних, здобутих у ході вивчення успішних регіональних ініціатив.

Індукція та дедукція – для формування обґрунтованих висновків та практичних рекомендацій дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні здійснено комплексний аналіз поточного стану галузі фізичної культури й спорту в Україні в умовах широкомасштабної військової агресії. На основі системної оцінки виявлено першочергові проблеми та проаналізовано адаптивні управлінські підходи, що є основою для ефективного відновлення та сталого розвитку галузі. Представлені результати відображають обґрунтований комплексний підхід до подолання труднощів, спричинених воєнними діями, та пропонують дієві управлінські шляхи.

Отже, системний аналіз дозволив виявити низку визначальних проблем, які суттєво підривають функціональну спроможність та подальший розвиток галузі.

По-перше, *масштабні руйнування спортивної інфраструктури* є однією з найгостріших проблем. За офіційними даними Міністерства молоді та спорту України [14], станом на початок 2024 року внаслідок збройної агресії було пошкоджено або повністю знищено понад 500 спортивних об'єктів, включаючи стадіони, багатофункціональні спортивні комплекси та басейни. Це спричинило суттєве обмеження доступу населення до занять фізичною культурою і спортом, особливо гостро в регіонах інтенсивних бойових дій (Харківська, Донецька, Запорізька області), де можливість фізкультурно-оздоровчої діяльності та змагань стала вкрай обмеженою та небезпечною.

По-друге, *системне недофінансування галузі*, безпосередньо зумовлене пріоритетністю оборонних витрат, призвело до різкого скорочення бюджетних асигнувань. За даними досліджень [3], ці асигнування зменшилися на 60–70% порівняно з довоєнним періодом. Наслідком цього фінансового обмеження стало повне або часткове припинення повноцінної діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл та частини спортивних федерацій, що ставить під загрозу збереження спортивного потенціалу країни та системну підготовку резерву.

По-третє, *безпрецедентна міграція та відтік кваліфікованих кадрів і спортсменів* спричинили значне послаблення кадрового потенціалу галузі. За оцінками провідних дослідників [4], близько 20% тренерсько-викладацького складу, професійних спортсменів та обдарованої молоді були вимушені покинути територію України. Цей відтік ускладнює не лише організацію та безперервність тренувального процесу, але й суттєво підриває систему підготовки спортивного резерву, створюючи загрозу для майбутньої конкурентоспроможності українського спорту на міжнародній арені.

По-четверте, *значний вплив мають психологічні та логістичні бар'єри*, що є прямим наслідком війни та суттєво обмежують участь населення у фізкультурно-спортивній діяльності. Психологічний аспект проявляється у зростанні рівня стресу, тривожності та посттравматичних розладів, що знижує мотивацію до регулярних занять спортом, особливо для вразливих категорій, таких як молодь та внутрішньо переміщені особи (ВПО). Логістичні обмеження (комендантські години, перебої з електропостачанням, порушення транспортної інфраструктури та пов'язані з цим ризики пересування) кардинально ускладнюють організацію та проведення будь-яких спортивних заходів та доступ до об'єктів, підриваючи нормальне функціонування галузі.

Аналіз наукової літератури та нормативно-правової бази засвідчив значний потенціал сучасних управлінських підходів, що можуть бути ефективно адаптовані до складних умов воєнного часу.

Децентралізація управління виступає одним із пріоритетних напрямів, ефективність якого підтверджується низкою досліджень та практичним досвідом. Зокрема, саме такий підхід, що має вирішальне значення в умовах військової агресії, відображено у Постанові Верховної Ради України № 1695-VIII від 2016 року. Цей документ рекомендує спрямовувати кошти Державного фонду регіонального розвитку та субвенції на відновлення спортивної інфраструктури, а також наголошує на важливості залучення приватних інвесторів та меценатів для реалізації подібних проєктів. Зазначені шляхи є особливо актуальними в умовах повномасштабної війни, коли централізоване управління об'єктивно ускладнене через логістичні, безпекові та фінансові обмеження.

Ефективність децентралізованих підходів, що сприяють мобілізації локальних ресурсів та ініціатив, підкріплюється значними емпіричними даними та успішними прикладами. Цьось [1] наголошує на особливій значущості передачі повноважень місцевим громадам, що забезпечує оперативне реагування

на специфічні локальні потреби та проблеми. Його дослідження описує успішне відновлення спортивних майданчиків як у сільських громадах Дніпропетровської області, так і в Балаклійській громаді Харківської області, де за підтримки місцевих адміністрацій та міжнародних донорів було забезпечено доступ до занять фізичною культурою і спортом для сотень дітей, включаючи внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Аналогічний приклад демонструє Ірпінська громада Київської області, де державно-приватне партнерство дозволило реконструювати спортивний комплекс, який став доступним для 500 місцевих жителів, серед яких 150 ВПО [5].

Незважаючи на значний потенціал регіональних ініціатив для соціальної інтеграції, особливо через організацію спортивних заходів для ВПО, дослідження Приходько та ін. [13] вказує на наявні проблеми. Опитування 57 фахівців із сільських громад і дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) показало необхідність додаткового фінансування та навчання фахівців для ефективної роботи в умовах війни.

Таким чином, децентралізовані механізми управління, попри свою доведену ефективність у мобілізації локальних ресурсів та ініціатив, потребують подальшої підтримки та розвитку для повноцінного забезпечення функціонування та відновлення галузі фізичної культури й спорту в Україні.

Крім децентралізації, виняткове значення для адаптації та розвитку галузі фізичної культури і спорту в умовах воєнного часу набуває *цифрова трансформація*, яка активно впроваджується через процеси диджиталізації. Щокін & Беленюк [2] підкреслюють значний потенціал онлайн-платформ для організації тренувань і моніторингу занять фізичною культурою і спортом, що дозволяє компенсувати обмеження доступу до спортивних об'єктів у прифронтових та деокупованих регіонах.

Згідно з Концепцією Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури й спорту на період до 2030 року, затвердженою Міністерством

молоді та спорту України, цифровізація визнається однією з головних умов забезпечення сталого функціонування та розвитку галузі. Ця Концепція наголошує на необхідності розробки та впровадження сучасних інформаційних систем, онлайн-платформ для організації тренувань, моніторингу стану спортсменів, а також для широкого інформування населення про доступні спортивні послуги та заходи. Особлива увага приділяється формуванню єдиного цифрового простору, що сприятиме оптимізації обліку, звітності та підвищенню прозорості управління [14].

В умовах війни, коли особистий доступ до спортивної інфраструктури може бути обмеженим або небезпечним, сучасні цифрові інструменти, що є результатом диджиталізації суспільства, набувають надзвичайної значущості. Вони стають не просто зручним доповненням, а вкрай важливим механізмом для підтримання занять фізичною культурою й спортом серед населення, збереження фізкультурно-спортивних організацій і колективів.

Використання таких рішень [2] дозволяє ефективно компенсувати обмеження доступу до спортивних об'єктів, що є надзвичайно важливими в умовах воєнних дій, зокрема у прифронтових регіонах України. Це забезпечує можливість неперервного залучення населення до занять фізичною культурою й спортом, підтримку їхнього фізичного та психологічного здоров'я, а також сприяє збереженню соціальних зв'язків у спортивних колективах, клубах та командах.

Цю ідею доповнює Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту до 2030 року, пропонуючи впровадження цифрових платформ для забезпечення широкого доступу до спортивних програм, що є особливо актуальним для таких цільових груп, як діти, молодь та ветерани війни [14]. Додатково, закордонний досвід, описаний у дослідженні Cianfrone [7], підтверджує ефективність використання соціальних медіа для популяризації спорту в кризових умовах. Цей досвід може бути адаптований для

України через цільові інформаційні кампанії, спрямовані на активне залучення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та молоді до занять фізичною культурою й спортом, сприяючи їхній інтеграції та психосоціальній адаптації.

Окрім внутрішніх механізмів управління, *міжнародна підтримка* також відіграє ключову роль у відновленні та сталому розвитку спортивної галузі України. Значення залучення зовнішніх ресурсів підкреслюється у дослідженнях Мічуди, Харчука & Ратнікова [3], які акцентують на необхідності активного залучення грантів від провідних міжнародних організацій, таких як UEFA та Міжнародний олімпійський комітет (ІОС). Ці кошти є особливо значущими для фінансування реконструкції зруйнованих спортивних об'єктів та підтримки цільових програм розвитку для дітей та молоді.

Водночас на національному рівні формується власна нормативно-правова база, що відповідає сучасним потребам. Так, Постанова Кабінету Міністрів України № 672 [16] є яскравим прикладом ініціативного підходу, передбачаючи надання цільової фінансової допомоги ветеранам війни для занять фізкультурою і спортом та організацію спеціалізованих спортивних заходів. Це сприяє їхній повноцінній інтеграції в суспільство, підтримці фізичного та психологічного здоров'я, а також формуванню активної соціальної позиції, що є дуже важливим для країни в умовах війни.

Ці національні ініціативи відповідають міжнародним підходам до використання спорту як потужного інструмента соціальної інтеграції та психологічної реабілітації. Зокрема, Європейська комісія [9] у своєму плані «Sport and Physical Activity in Post-Conflict Recovery» (Спорт та фізична активність у повоєнному відновленні) пропонує використовувати фізичну культуру й спорт як найважливіший інструмент для відновлення громад та підтримки постраждалого населення. Такий підхід є особливо актуальним для України, де внаслідок повномасштабної війни постійно зростає кількість

ветеранів війни та осіб з інвалідністю, які потребують ефективних механізмів реінтеграції.

Особливого значення в умовах війни набуває адаптивний спорт, визначений як один з найважливіших інструментів для фізичної та психологічної реабілітації ветеранів війни та осіб з інвалідністю. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо адаптивного спорту» [15] пропонує системні рішення для розвитку цього напрямку, зокрема через створення спеціалізованих центрів адаптивного спорту та забезпечення їх необхідним обладнанням. Зазначені ініціативи мають вирішальне значення для соціальної інклюзії та відповідають міжнародним підходам до використання спорту як засобу підтримки маргіналізованих груп, що підтверджується дослідженням Coalter [8].

Доповнюючи цю ідею, Spaaij & Schultenkorf [11] акцентують на значній ролі спорту у процесах миротворчості та відновлення громад, що сприяють психологічному відновленню та соціальній згуртованості в кризових умовах. Цей досвід є безпосередньо застосовним до України, зокрема через організацію цільових спортивних заходів для дітей та молоді у деокупованих регіонах. Такі програми не лише сприяють фізичному розвитку, а й відіграють значну роль у психосоціальному відновленні, подоланні травматичного досвіду та інтеграції постраждалих верств населення, що важливим для зміцнення соціальної стійкості та єдності суспільства в умовах повоєнної відбудови. Дослідження Giulianotti, R., Darnell, S., Collison, H., & Howe, P. D. [10] поглиблює це розуміння, аналізуючи провідні проблеми та можливості використання спорту для миру й розвитку в конфліктних регіонах. Вони наголошують на значному потенціалі спорту для сприяння соціальній інтеграції та забезпеченню психологічної підтримки, що є особливо актуальним для України в умовах тривалого конфлікту та необхідності згуртування суспільства.

Висновки. Проведене дослідження демонструє, що широкомасштабна військова агресія проти України спричинила кардинальні зміни у функціонуванні сфери фізичної культури й спорту, актуалізувавши потребу у формуванні принципово нових адаптивних управлінських підходів.

Встановлено, що децентралізація управління з передачею повноважень місцевим громадам забезпечує ефективну мобілізацію локальних ресурсів та оперативне реагування на специфічні потреби та проблеми територіальних громад (особливо прифронтових) в умовах воєнного часу.

Водночас цифрова трансформація галузі виступає надзвичайно важливим компенсаторним механізмом, забезпечуючи безперервний доступ до занять фізичною культурою і спортом за умов руйнування спортивних споруд та обмежень пересування.

Доведено стратегічне значення адаптивного спорту як ефективного інструменту психофізичної реабілітації ветеранів війни та осіб з інвалідністю, що має особливу важливість для соціальної інклюзії та національного єднання. Підтверджено також ключову роль міжнародної підтримки у фінансуванні відновлення спортивної інфраструктури та реалізації цільових програм розвитку.

Отже, результати дослідження обґрунтовують необхідність інтегрованого підходу, який поєднує децентралізовані механізми управління, цифрові технології, адаптивні програми, міжнародну підтримку та співпрацю. Зазначений підхід має вирішальне значення для забезпечення функціональної спроможності галузі та збереження її життєво важливих соціальних функцій в умовах повномасштабної війни. У кінцевому підсумку, фізична культура й спорт в умовах воєнного часу трансформувалися у один з найважливіших інструментів зміцнення національного морального духу, соціальної згуртованості та психологічної стійкості українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Цьось, А. (2023). Відновлення сфери фізичної культури і спорту сільських територіальних громад на основі використання стандартів управління якістю послуг. *Спортивний вісник Придніпров'я*, (1), 165–176. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2023-1-165>
2. Щокін, Р. Г., & Беленюк, Ж. В. (2022). Сучасні тенденції діджиталізації публічного управління у сфері фізичної культури та спорту. *Public Management*, 3(31), 102–109. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3\(31\)-14](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-3(31)-14)
3. Мічуда, Ю. П., Харчук, Т. В., & Ратніков, Д. Г. (2023). Нормативно-правове забезпечення фінансування розвитку фізичної культури і спорту в Україні. У *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту* (с. 177–183). ХДАФК. https://www.researchgate.net/publication/371762014_Strategicne_upravlinna_rozvitk_om_fizicnoi_kulturi_i_sportu Strategic management of the development of physical culture and sports
4. Дутчак, М., & Путятіна, Г. (2022). Інституційні особливості системи зайнятості у сфері спорту в Європейському Союзі. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, (4), 63–71. <https://doi.org/10.32652>
5. Нікулін, А. В., Передерій, А. В., & Бріскін, Ю. А. (2024). Характеристика інноваційних програм реформування сфери фізичної культури і спорту (на прикладі Львівської територіальної громади). *OLYMPICUS*, (1), 125–133. <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-1.18>
6. Жданова, О., & Чеховська, Л. (2017). *Основи управління сферою фізичної культури і спорту: навчальний посібник*. ЛДУФК. URI: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/22089>
7. Cianfrone, V. A. (2023). Brand Management and Social Media. *International Journal of Sport Communication*, 16(3). <https://doi.org/10.1123/ijsc.2023-01-54>

8. Coalter, F. (2017). Sport and Social Inclusion: Evidence-Based Policy Making. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 9(2), 189–204. <https://doi.org/10.1080/19406940.2017.1309435>
9. European Commission. (2022). *Sport and Physical Activity in Post-Conflict Recovery*. EU Work Plan for Sport (2021–2024).
10. Giulianotti, R., Darnell, S., Collison, H., & Howe, P. D. (2018). Sport for development and peace and the environment: The case for policy, practice, and research. *Sustainability*, 10(7), 2241. <https://doi.org/10.3390/su10072241>
11. Spaaij, R., & Schulenkorf, N. (2014). Cultivating safe space: Lessons for sport for development projects and events. *Journal of Sport Management*, 28(6), 633–645. <https://doi.org/10.1123/JSM.2013-0304>
12. Верховна Рада України. (2016). *Постанова Верховної Ради України від 19.10.2016 № 1695-VIII. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади*. <https://zakon.rada.gov.ua>
13. Приходько, В. В., Дзюбенко, М. І., Чекмарьова, Н. Г., Чернявська, О. А., & Чернігівська, С. А. (2023). Покращення стану фізичної культури і спорту в громадах під час війни і повоєнного відновлення. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. <https://crust.ust.edu.ua>
14. Міністерство молоді та спорту України. (2025, 30 травня). *Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року*. <https://www.kmu.gov.ua>
15. Верховна Рада України. (2023). *Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо адаптивного спорту»*. <https://www.kmu.gov.ua>
16. Кабінет Міністрів України. (2025, 11 червня). *Постанова Кабінету Міністрів України № 672. Про внесення змін до Порядку реалізації*

експериментального проєкту щодо надання учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни допомоги для занять фізичною культурою та спортом. <https://www.golos.com.ua>